

УДК 342.922

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.2.13>

Сергій Олександрович Шатрава,

*доктор юридичних наук, професор,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
науково-дослідна лабораторія з проблем
досудового розслідування (завідувач);*

<https://orcid.org/0000-0002-7072-961X>,
e-mail: sergshatrava@gmail.com;

Олена В'ячеславівна Джафарова,

*доктор юридичних наук, професор,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра поліцейської діяльності та публічного адміністрування
(професор);*

<https://orcid.org/0000-0003-4201-0218>,
e-mail: olenadzhaфарова@gmail.com;

Олена Валеріївна Погорілець,

*Харківський національний університет внутрішніх справ,
науково-дослідна лабораторія з проблем
досудового розслідування (науковий співробітник);*

<https://orcid.org/0000-0003-4739-4441>,
e-mail: helenapogorilets@gmail.com

**ДЕЯКІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ПРОКУРОРА У ПРОВАДЖЕННЯХ
У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ:
ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ**

У межах наукової праці здійснено аналіз рішень Європейського суду з прав людини в частині захисту основних прав особи у провадженні у справах про адміністративні правопорушення та залучення прокурора до участі в розгляді справи з метою забезпечення змагальності сторін і виконання відповідно до адміністративного законодавства свого основного призначення, що має прояв у здійсненні нагляду за додержанням і правильним застосуванням норм чинного законодавства. Запропоновано зміни до норм чинного законодавства щодо захисту основних прав осіб, які беруть участь у розгляді справ про адміністративні правопорушення.

Ключові слова: прокурор, адміністративні правопорушення, участь у розгляді справи, Європейський суд з прав людини, захист прав.

Постановка проблеми

В умовах сьогодення від держави вимагається забезпечення дотримання основних прав та свобод людини і громадянина з урахуванням певних викликів, зокрема щодо забезпечення права особи на справедливий розгляд справи в адміністративному порядку. Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) протягом останніх років безпосередньо звертає увагу на порушення в національному законодавстві принципу змагальності сторін під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, коли виникає така ситуація, що національний суд певною мірою вбирає в себе, так би мовити, сторону «обвинувачення», а цю роль повинні виконувати органи прокуратури.

Право на справедливий розгляд справи в суді є надзвичайно значущим та пріоритетним і в цілому становить право на захист особи, яке безпосередньо гарантується Конституцією України і таким міжнародним актом, як Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція), котра так само забезпечує справедливість судового процесу в Україні.

Крім того, обраний європейський вектор розвитку нашої країни також актуалізує необхідність узгодження чинного законодавства з нормами Конвенції та практикою ЄСПЛ з подальшою імплементацією рішень як у правову національну систему, так і в судову практику.

Стан дослідження проблеми

Доречно наголосити, що протягом існування незалежної України вчені приділяють увагу питанням вивчення рішень ЄСПЛ та безпосереднього їх прийняття й виконання на національному рівні. Заслужують на увагу праці Н. Блажівської, яка вивчала практику реалізації рішень ЄСПЛ [1], та М. Буроменського, котрий розглядав питання прийняття до розгляду ЄСПЛ скарг громадян України, а також специфіку національного законодавства із цього питання [2]. Означеним питанням були присвячені такі наукові роботи: Ю. Грошевий, О. Копиленко, М. Цвік «Системний аналіз європейських стандартів щодо захисту прав людини: доктринальні підходи та судова практика» [3], А. Дідікін «Рішення Європейського суду з прав людини у національній правовій системі» [4], Т. І. Дудаш «Юридична природа рішень Європейського суду з прав людини (загальнотеоретичний аспект)» [5]. У. З. Коруч у межах монографічного дослідження розглядав питання справедливого судового розгляду ЄСПЛ та подальшої імплементації до національного законодавства [6]. Г. Ю. Нечипорук у своїй праці торкається питання реалізації громадянами України безпосереднього звернення до ЄСПЛ та подальшого правового механізму його реалізації на теренах нашої країни [7]. П. Рабінович у

межах наукової статті розглядає методологічні основи реалізації рішень (висновків) ЄСПЛ [8], а М. М. Слабан досліджує питання дотримання конституційного права на повагу до особистого сімейного життя та захист в ЄСПЛ [9]. Д. М. Супрун безпосередньо приділяє увагу як організації діяльності ЄСПЛ із позиції внутрішньої організаційної діяльності, так і зовнішній юрисдикційній компетенції останнього [10]. Слід звернути увагу, що вчені в межах своїх наукових праць досліджували різні аспекти реалізації рішень ЄСПЛ, але поза увагою залишаються питання щодо захисту прав людини та дотримання принципу змагальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає у здійсненні наукового аналізу позицій ЄСПЛ у частині захисту основних прав особи у провадженнях у справах про адміністративні правопорушення та залучення прокурора до участі в розгляді справи з метою забезпечення змагальності сторін і виконання відповідно до адміністративного законодавства свого основного призначення, а саме здійснення нагляду за додержанням і правильним застосуванням норм чинного законодавства.

Зважаючи на сформульовану мету, *завданнями* наукової статті є виокремлення категорії справ, які були предметом розгляду ЄСПЛ, з подальшою можливістю запропонувати відповідні зміни до норм чинного законодавства щодо захисту основних прав осіб, які беруть участь у розгляді справ про адміністративні правопорушення, та встановлення відповідного процесуального місця прокурора в адміністративному процесі.

Наукова новизна дослідження

На підставі розгляду правозастосовної практики наголошено на необхідності перегляду підходу до розгляду адміністративних справ за ст. 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) із врахуванням висновків та рішень ЄСПЛ та доповнення КУпАП положеннями, які передбачають участь у розгляді справи в судовому провадженні посадової особи, яка має підтримувати сторону обвинувачення.

Виклад основного матеріалу

Європейський суд з прав людини було створено безпосередньо в 1959 році відповідно до Конвенції з тим, щоб забезпечити дотримання державами-учасниками їхніх зобов'язань щодо гарантування дотримання прав людини, гарантованих Конвенцією, та надання ефективних засобів для їх реалізації та захисту¹. Крім того, зазначений правовий

¹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) : від 04.11.1950 // База даних

документ безпосередньо закріплює та регламентує правовий статус ЄСПЛ, а також рішення та висновки в межах його компетенції, які є обов'язковим для сторін (держав-учасниць) по всім категоріям справ, що розглядаються, з урахуванням таких принципів, як об'єктивність, відкритість, прозорість і безсторонність.

Україна ратифікувала Конвенцію 17 липня 1997 року, а вже 11 вересня того ж року вона набула чинності¹. Відтоді цей документ є частиною законодавства нашої держави та має застосовуватися нарівні з іншими нормативно-правовими актами, а рішення ЄСПЛ підлягають прямому виконанню на національному рівні. Доречно зазначити, що ми спираємося на норми ст. 9 Конституції України, яка закріплює правове положення в частині того, що міжнародні договори (акти), визнанні Верховною Радою України, є частиною національного законодавства.

Крім того, 23 лютого 2006 року був ухвалений Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», який спрямовано на дотримання в національній судовій практиці рішень ЄСПЛ, а також запровадження в національній судовій системі передових практик ЄСПЛ щодо дотримання та захисту основних національних прав і свобод людини та громадянина, що зі свого боку сприятиме реалізації принципу справедливого розгляду справ у національних судах і в подальшому зменшить кількість звернень громадян до ЄСПЛ.

Необхідно також зазначити, що ЄСПЛ ми розглядаємо з позиції юрисдикційного органу, який стоїть на сторожі захисту основних національних прав і свобод громадянина та діє виключно в межах, указаних Конвенцією та відповідними протоколами до неї. Це свідчить про те, що ЄСПЛ є незалежним органом відносно до національної судової системи, що зі свого боку забезпечує безпосереднє звернення громадян України зі своїми індивідуальними скаргами без відповідних погоджень на місцевому чи державному рівні. Доречно вказати, що, враховуючи такий правовий статус, рішення та висновки, а тим більше рішення ЄСПЛ по індивідуальним скаргам є обов'язковими для прийняття, врахування в подальшій судовій практиці національних

(БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 31.01.2023).

¹ Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17.07.1997 № 475/97-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр> (дата звернення: 31.01.2023).

судів та виконання. Крім того, національним законодавством закладається в Державний бюджет України відповідна сума коштів у частині виконання та реалізації рішень ЄСПЛ.

Все вищезазначене засвідчує той факт, що національні суди при розгляді та вирішенні індивідуальних справ користуються Конвенцією та передовими практиками ЄСПЛ як загальнообов'язковими положеннями, що в цілому становлять джерело права.

Слід зазначити, що 6 жовтня 2022 року ЄСПЛ своїм рішенням у справі «Бантиш та інші проти України» (*Case of Bantysh and others v. Ukraine*) (заява № 13063/18 та три інші заяви (див. додаток 1)) констатував порушення п. 1 ст. 6 Конвенції під час вирішення національними судами справ про притягнення Бантиша Сергія Анатолійовича, 1972 р. н., та інших (Лобчука Миколу Івановича, 1980 р. н.; Миргородського Андрія Валерійовича, 1983 р. н.; Широкова Сергія Леонідовича, 1976 р. н.) до адміністративної відповідальності та визнання винуватими (у різний час) у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 130 КУпАП, і про накладання (у різних провадженнях) адміністративних стягнень за відсутності сторони обвинувачення¹.

Суд у рішенні зазначив конкретні недоліки: відсутність сторони обвинувачення під час провадження у справі про адміністративне правопорушення (рішення у справах «Карелін проти Росії» (*Karelin v. Russia*), заява № 926/08, пункти 51–57, від 20 вересня 2016 року; «Михайлова проти України» (*Mikhaylova v. Ukraine*), заява № 10644/08, пункти 61–67, від 6 березня 2018 року).

Водночас ЄСПЛ звернув увагу, що в керівній справі «Михайлова проти України» (*Mikhaylova v. Ukraine*), заява № 10644/08, від 6 березня 2018 року Суд уже встановлював порушення щодо питань, аналогічних тим, які розглядаються в цій справі².

Обґрунтовуючи своє рішення у справі «Бантиш та інші проти України» (*Case of Bantysh and others v. Ukraine*), ЄСПЛ посилається на прийняте пілотне рішення у справі «Карелін проти Росії» (*Karelin v. Russia*), заява № 926/08 від 20 вересня 2016 року, в якому безпосередньо акцентується увага на розгляді справи про адміністративне правопорушення за відсутності прокурора як однієї зі сторін провадження, що так само є порушенням принципу безсторонності судового процесу з врахуванням вимог п. 1 ст. 6 Конвенції.

¹ Справа «Бантиш та інші проти України» (*Case of Bantysh and others v. Ukraine*) (заява № 13063/18 та 3 інші заяви) : Рішення ЄСПЛ від 06.10.2022 // HUDOC : сайт. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221390> (дата звернення: 31.01.2023).

² Там само.

У цьому контексті ЄСПЛ виходив із положень вищезазначеної норми п. 1 ст. 6 Конвенції, оскільки відбувається порушення процесуального права однієї зі сторін (заявника) на справедливий і водночас безсторонній судовий розгляд. Справа полягає також у тому, що прокурор як безпосередній учасник у розгляді справи про адміністративне правопорушення, бере на себе сторону, так би мовити, обвинувачення, а за його відсутності зазначена функція покладається на суд, що є неприпустимим. Враховуючи таку правову ситуацію, у п. 96 рішення у справі «Карелін проти Росії» (*Karelin v. Russia*) ЄСПЛ запропонував, щоб держава-відповідач запровадила у своїй національній системі відповідний правовий механізм, який зі свого боку сприяв би гарантуванню реалізації принципу безсторонності судів, які беруть участь у розгляді аналогічних адміністративних справ, шляхом безпосереднього залучення представника (речника) прокуратури чи іншого правоохоронного органу до судового розгляду справи, де безпосередньо здійснюється її розгляд чи усне слухання, а також вжиття інших відповідних правових заходів¹.

Також ЄСПЛ при винесенні рішення аргументував свою правову позицію рішенням від 6 березня 2018 року у справі «Михайлова проти України» (заява № 10644/08) відповідно до вимог п. 1 ст. 6 Конвенції щодо безпосереднього дотримання вимоги безсторонності розгляду справи судом, оскільки національний суд розглянув справу про притягнення особи до юридичної (адміністративної) відповідальності за ст. 185-3 КУпАП і при цьому була відсутня сторона обвинувачення в особі представника прокуратури. Безпосередньо у своєму рішенні ЄСПЛ у пунктах 62–64 наголосив, що *«національний суд провів усне засідання, під час якого присутньою була лише заявниця; у цьому засіданні національний суд допитав заявницю та дослідив докази з матеріалів справи...»*².

Суть пілотних рішень ЄСПЛ полягає в тому, що, посилаючись на первинне (керівне) судове рішення, яким уже визначено правову позицію, не звертаючи уваги на час прийняття цього рішення і щодо якої з держав-учасниць це стосувалось, Суд вказує на системну проблему в державі чи послідовне тлумачення певної ситуації з оцінкою застосування певної норми або національної практики.

Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» у ст. 13 закріплює відповідне

¹ Case of Karelin v. Russia (Application no. 926/08) : Judgment of the European Court of Human Rights from 20 September 2016 // HUDOC : сайт. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-166737> (дата звернення: 31.01.2023).

² Справа «Михайлова проти України» (Заява № 10644/08) : Рішення ЄСПЛ від 06.03.2018 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d28 (дата звернення: 31.01.2023).

право держави здійснювати правові та організаційні заходи загального характеру щодо дотримання вимог Конвенції, недодержання яких встановлене обґрунтованим рішенням ЄСПЛ, а також здійснення заходів, спрямованих на усунення відповідних причин та умов, що є безпосередньою підставою для звернення до ЄСПЛ, тим більше за справами, які були предметом розгляду та вирішені в Суді.

Таким чином, заходи загального характеру розробляються та застосовуються державою-відповідачем для запобігання новим, подібним до визнаних Судом порушень, і спрямовані безпосередньо на нейтралізацію системної проблеми, яка має місце у відповідних рішеннях, та її причин шляхом аргументації необхідності законодавчої правки норм чинного законодавства, проведення експертизи нормативно-правових актів, а також відповідної практики правозастосування.

Доречно зазначити, що кожна держава сама обирає шлях, спрямований на забезпечення основних прав і свобод людини та громадянина і непорушення їх у майбутньому з урахуванням положень Конвенції та практики ЄСПЛ.

ЄСПЛ під час прийняття обґрунтованих рішень безпосередньо звертає увагу, що допустимість доказів є привілеєм національного законодавства і національні суди уповноважені оцінювати надані їм докази та самі вирішувати, брати або не брати до уваги останні (п. 34 рішення у справі «Тейксейра де Кастро проти Португалії» від 9 червня 1998 року, п. 54 рішення у справі «Шабельника проти України» від 19 лютого 2009 року). Водночас відповідна правова процедура, яка регламентує збирання доказів, так само має бути узгоджена в розрізі до Конвенції¹.

Відповідно до практики ЄСПЛ, що сформульована у п. 43 рішення Європейського суду з прав людини від 14 лютого 2008 року у справі «Кобець проти України» (з відсиланням на п. 282 рішення у справі «Авсар проти Туреччини» (*Avsar v. Turkey*)), «доказування, зокрема, має впливати із сукупності ознак чи неспростованих презумпцій, достатньо вагомих, чітких та узгоджених між собою, а за відсутності таких ознак не можна констатувати, що винуватість обвинуваченого доведено поза розумним сумнівом»².

¹ Справа «Тейксейра де Кастро проти Португалії» (Заява № 44/1997/828/1034) : Рішення ЄСПЛ від 09.06.1998 // LIGA 360 : сайт. URL: https://ips.ligazakon.net/document/SO1246?ed=1998_06_09 (дата звернення: 31.01.2023); Справа «Шабельник проти України» (Заява № 16404/03) : Рішення ЄСПЛ від 19.02.2009 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_457 (дата звернення: 31.01.2023).

² Справа «Кобець проти України» (Заява № 16437/04) : Рішення ЄСПЛ від 14.02.2008 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_320 (дата звернення: 31.01.2023).

В Україні визнається і діє принцип верховенства права. Водночас обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь¹.

У рішенні у справі «Барбера, Мессеге і Хабардо проти Іспанії» ЄСПЛ зазначив, що *«п. 2 статті 6 Конвенції вимагає, щоб при здійсненні своїх повноважень судді відійшли від упередженої думки, що обвинувачений вчинив злочинне діяння, так як обов'язок доведення цього лежить на обвинуваченні та будь-який сумнів трактується на користь обвинуваченого»*².

Отже, на підставі довготривалої практики ЄСПЛ зробив однозначний висновок, що суд не має права перебирати на себе функцію обвинувача у справах про адміністративні правопорушення, які в розумінні Конвенції прирівнюються до кримінального провадження, оскільки при цьому суд перестає бути незалежним та неупередженим органом із розгляду спорів, що є безумовним порушенням ст. 6 Конвенції в частині права кожного на справедливий суд. У такому разі суд позбавлений можливості самостійно здійснювати збір додаткових доказів, що підтверджували б або спростовували вину правопорушника, а отже, судовий розгляд здійснюється на підставі наданих суду матеріалів.

За змістом вимог ст. 256, ч. 1 ст. 257 КУпАП питання наявності або відсутності складу адміністративного правопорушення суд вирішує лише в межах протоколу, складеного щодо конкретної особи, яка притягається до адміністративної відповідальності³.

З огляду на зазначене, суд позбавлений змоги самостійно витребувати докази та документи на підтвердження вини особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, вказаний обов'язок повністю покладений на орган або особу, яка складає відповідний протокол.

Це повністю відповідає приписам ч. 2 ст. 251 КУпАП, відповідно до якої саме сторона (посадова особа), уповноважена складати протокол

¹ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 31.01.2023).

² Case of Barberà, Messegue and Jabardo v. Spain (Application no. 10590/83) : Judgment of the European Court of Human Rights from 6 December 1988 // HUDOC : сайт. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57429> (дата звернення: 31.01.2023).

³ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 31.01.2023).

про адміністративне правопорушення як основний процесуальний документ у справі, наділена повноваженнями щодо збирання доказів.

Зазначимо, що протокол повинен містити конкретне обвинувачення, виходячи з поняття адміністративного правопорушення, відповідно до вимог КУпАП. Тобто протокол про адміністративне правопорушення є не тільки джерелом доказів, а й актом обвинувачення особи у вчиненні адміністративного правопорушення, що узгоджується як із нормами чинного законодавства, так і з практикою ЄСПЛ.

У цілому процедура розгляду справи про адміністративне правопорушення проходить декілька стадій. Саме на стадії розгляду справи уповноважена особа (орган), відповідно до вимог ст. 280 КУпАП, зобов'язана з'ясувати ключові обставини справи: по-перше, чи було вчинено адміністративне правопорушення; по-друге, чи винна саме ця особа у вчиненні правопорушення (у сфері безпеки дорожнього руху може йтися про належного користувача відповідного транспортного засобу, якщо правопорушення зафіксовано в автоматичному режимі); по-третє, чи взагалі підлягає вона юридичній (адміністративній) відповідальності; по-четверте, обов'язково встановити процесуально значущі обставини (які пом'якшують або обтяжують відповідальність); по-п'яте, законодавець безпосередньо вказує на інші обставини, які можуть мати місце у справі та відігравати важливу роль у прийнятті остаточного процесуального рішення¹.

Із урахуванням вказаних обставин необхідно мати на увазі, що провадження у справі не може бути розпочате, а розпочатий розгляд підлягає закриттю, відповідно до п. 1 ст. 247 КУпАП, якщо буде встановлено відсутність самого складу адміністративного правопорушення.

Національним законодавством не передбачена обов'язкова участь прокурора під час розгляду справи судами за такою категорією справ, які передбачені ст. 130 КУпАП. Водночас звернення до норми чинного законодавства, а саме ст. 250 КУпАП дає нам можливість зробити висновок, що прокурор не позбавлений такого права, як брати участь у розгляді справи з метою виконання та дотримання процесуального закону. Тільки з тією поправкою, що в цьому разі це його право, а не обов'язок, як це стосується певної категорії справ, що закріплені п. 11 ч. 1 ст. 255 КУпАП.

Внаслідок унесення змін до Конституції України Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року з неї було виключено розділ VII «Прокуратура» та

¹ Там само.

доповнено новою ст. 131-1 її розділ VIII «Правосуддя»¹. Отже, за національним законодавством прокуратуру як інститут захисту основних прав та свобод людини і громадянина, що безпосередньо реалізує та здійснює функцію кримінального переслідування, структурно було включено до розділу «Правосуддя». Оскільки місце та роль прокуратури визначено в назві розділу VIII Конституції України «Правосуддя», це свідчить про закріплення особливого статусу прокуратури в конституційній системі влади, наявність функціонального зв'язку суду та прокуратури, що формує правові засади прокуратури, безпосередньо впливає на здійснення її практичної діяльності як інституту публічної влади.

Висновки

На підставі вищевикладеного вважаємо, що згідно з чинним законодавством прийняття безпосередньої участі такої сторони, як прокурор, у справах про адміністративні правопорушення за ст. 130 КУпАП не передбачено, але з урахуванням міжнародної практики, відповідних рішень ЄСПЛ можемо тільки констатувати про необхідність залучення прокурора до адміністративного процесу.

Враховуючи рішення ЄСПЛ від 6 жовтня 2022 року у справі «Бантиш та інші проти України» (*Case of Bantysh and others v. Ukraine*) (заява № 13063/18 та три інші заяви), необхідним є доповнення Кодексу України про адміністративні правопорушення положеннями, які передбачають участь у розгляді справи цієї категорії і в судовому провадженні посадової особи, яка має підтримувати сторону обвинувачення, тобто прокурора. Внесення безпосередніх змін до норм чинного законодавства буде сприяти, по-перше, реалізації положень рішень ЄСПЛ у частині дотримання основних прав людини та права на справедливий, відкритий і прозорий розгляд справи, по-друге, участі у справі безпосередньо такої сторони, як прокурор, що забезпечить реалізацію принципу змагальності й офіційності з'ясування всіх обставин справи.

У зв'язку з викладеним пропонуємо внести відповідні зміни до норм чинного законодавства:

1) у частину 2 ст. 250 КУпАП, включивши ст. 130 КУпАП до переліку статей, у яких участь прокурора в розгляді справи судом є обов'язковою;

2) у пункті 11 ч. 1 ст. 255 КУпАП до переліку статей, щодо яких прокурор має право складати протокол про адміністративні правопорушення, включити ст. 130 КУпАП.

¹ Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 № 1401-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19> (дата звернення: 31.01.2023).

Перелік заяв зі скаргами за п. 1 ст. 6 Конвенції (небезсторонність суду з огляду на відсутність сторони обвинувачення під час провадження у справі про адміністративне правопорушення)¹

<i>№</i>	<i>Номер заяви, дата подання</i>	<i>ПІБ заявника, рік народження</i>	<i>ПІБ представника та місцезнаходження</i>	<i>Покарання</i>	<i>Дата ухвалення остаточного рішення на національному рівні, назва суду</i>	<i>Конкретні недоліки</i>	<i>Сума, присуджена кожному заявнику як відшкодування моральної шкоди, а також компенсація судових та інших витрат</i>
1	13063/18, 04.03.2018	Сергій Анатолійович Бантиш, 1972	-	Позбавлення права керування транспортним засобом на один рік та адміністративний штраф у розмірі 10 200 грн	06.09.2017, Апеляційний суд Кіровоградської області	Відсутність сторони обвинувачення під час провадження у справі про адміністративне правопорушення	900 євро

¹ Справа «Бантиш та інші проти України» (Case of Bantysh and others v. Ukraine) (заява № 13063/18 та 3 інші заяви) : Рішення ЄСПА від 06.10.2022 // HUDOC : сайт. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221390> (дата звернення: 31.01.2023).

№	Номер заяви, дата подання	ПІБ заявника, рік народження	ПІБ представника та місцезнаходження	Покарання	Дата ухвалення остаточного рішення на національному рівні, назва суду	Конкретні недоліки	Сума, присуджена кожному заявнику як відшкодування моральної шкоди, а також компенсація судових та інших витрат
2	<u>8077/19</u> , 30.01.2019	Микола Іванович Лобчук, 1980		Позбавлення права керування транспортним засобом на один рік та адміністративний штраф у розмірі 10 200 грн	30.07.2018, Рівненський апеляційний суд	(рішення у справах «Карелін проти Росії» (<i>Karelin v. Russia</i>), заява № <u>926/08</u> , пункти 51–57, від 20 вересня 2016 р.; «Михайлова проти України» (<i>Mikhaylova v. Ukraine</i>), заява № <u>10644/08</u> , пункти 61–67, від 6 березня 2018 р.	900 євро
3	<u>51757/19</u> , 20.09.2019	Андрій Валерійович Миргородський, 1983	Григор'єв Дмитро Валерійович, м. Вільногірськ	Позбавлення права керування транспортним засобом на один рік та адміністративний штраф у розмірі 10 200 грн.	30.05.2019 р., Дніпровський апеляційний суд	(рішення у справах «Карелін проти Росії» (<i>Karelin v. Russia</i>), заява № <u>926/08</u> , пункти 51–57, від 20 вересня 2016 р.; «Михайлова проти України» (<i>Mikhaylova v. Ukraine</i>), заява № <u>10644/08</u> , пункти 61–67, від 6 березня 2018 р.	900 євро

№	Номер заяви, дата подання	ПІБ заявника, рік народження	ПІБ представника та місцезнаходження	Покарання	Дата ухвалення остаточного рішення на національному рівні, назва суду	Конкретні недоліки	Сума, присуджена кожному заявнику як відшкодування моральної шкоди, а також компенсація судових та інших витрат
4	<u>58464/19</u> , 29.10.2019	Сергій Леонідович Широков, 1976	Васильченко Ірина Геннадіївна, м. Київ	Позбавлення права керування транспортним засобом на один рік та адміністративний штраф у розмірі 10 200 грн.	13.05.2019, Київський апеляційний суд		900 євро

Список бібліографічних посилань: 1. Блажівська Н. Є. Виконання рішень Європейського суду з прав людини: порівняльний аспект. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2010. № 2. С. 83–89. 2. Буроменський М. В. Звернення до Європейського Суду з прав людини: практика Суду і особливості українського законодавства. Харків : Фоліо, 2000. 28 с. 3. Грошевий Ю., Копиленко О., Цвік М. Системний аналіз європейських стандартів щодо захисту прав людини: доктринальні підходи та судово-практика. *Право України*. 2006. № 8. С. 143–145. 4. Дідікін А. Рішення Європейського суду з прав людини у національній правовій системі. *Юридичний журнал*. 2009. № 1. С. 65–68. 5. Дудаш Т. І. Юридична природа рішень Європейського суду з прав людини (загальнотеоретичний аспект). *Право України*. 2010. № 2. С. 173–179. 6. Коруц У. З. Міжнародно-правовий захист права на справедливий судовий розгляд в практиці Європейського суду з прав людини та правозастосовна практика України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2015. 229 с. 7. Нечипорук Г. Ю. Конституційне право на звернення до Європейського суду з прав людини та механізм реалізації права на виконання його рішень : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Ужгород, 2019. 20 с. 8. Рабінович П. Рішення Європейського суду з прав людини: до характеристики концептуально-методологічних засад їх обґрунтування. *Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі*. 1999. № 1. URL: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?Aidx=31> (дата звернення: 31.01.2023). 9. Слабан М. М. Правові позиції Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до сімейного життя (загальнотеоретичний аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2017. 259 с. 10. Супрун Д. М. Організаційно-правові засади та юрисдикційні основи діяльності Європейського суду з прав людини : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2002. 220 с.

Надійшла до редколегії 02.02.2023

Прийнята до опублікування 28.02.2023

Shatrava S. O., Dzhafarova S. O., Pohorilets O. V. Some issues of prosecutor's participation in proceedings on administrative offences: based on the European Court of Human Rights case law

The scientific work focuses on reviewing the works of scholars who have studied various aspects of the implementation of judgments of the European Court of Human Rights. However, the issues of human rights protection and observance of the principle of competition during the consideration of an administrative offence case remain unaddressed.

A scientific analysis has been made of the positions of the European Court of Human Rights with regard to the protection of fundamental human rights in proceedings on administrative offences, and the involvement of the prosecutor in the proceedings with a view to ensuring that the parties are competitive and that the prosecutor fulfils his/her main purpose

under administrative law, which is to supervise compliance with and correct application of the provisions of current legislation.

It has been proved that as a result of amendments to the Constitution of Ukraine, it was excluded Section VII "Prosecution" and was supplemented Section VIII "Justice" with a new Article 131-1. Therefore, under the new Ukrainian constitutional legal order, the prosecutor's office as an institution performing the function of criminal prosecution is structurally integrated into the general system of justice. Considering that the place and role of the prosecutor's office is defined in the title of Section VIII of the Constitution of Ukraine "Justice", this indicates that the special status of the prosecutor's office in the constitutional system of power is enshrined, and that there is a functional link between the court and the prosecutor's office, which forms the legal basis of the prosecutor's office and directly affects the practical activities of the prosecutor's office as an institution of public power.

Based on the review of law enforcement practice, it has been noted that there is a need to revise the approach to administrative cases (under Article 130 of the Code of Ukraine on Administrative Offences) in the context of the European Court of Human Rights case law.

It has been proposed to amend and supplement the Code of Ukraine on Administrative Offences with provisions on the protection of fundamental rights of persons involved in administrative proceedings and to establish the appropriate procedural role of the prosecutor in the administrative process.

Key words: prosecutor, administrative offences, participation in the proceedings, European Court of Human Rights, protection of rights.

